

СТАРОДАВНІЙ КИЇВ

Державний історико-архітектурний заповідник

«СТАРОДАВНІЙ КИЇВ»

Державний історико-архітектурний заповідник

створений у 1987 році, охоплює

територію площею 175 гектарів у самому серці столиці. Сьогодні тут **зосереджено понад 400 пам'яток культурної спадщини** — від археологічних скарбів до архітектурних перлин, що формували обличчя Києва протягом століть.

Заповідник було створено у 1987 році. Станом на 2025 р. у межах **175** гектарів заповідної території налічується близько **400** об'єктів культурної спадщини. **Серед них** пам'ятки містобудування та архітектури – комплекс споруд Конtrakтової площі, X ст. – кін. XX ст., комплекси Свято-Покровського жіночого монастиря (1888–1898 рр.), Братського Богоявленського монастиря і Київської духовної академії (XVII–XX ст.), Флорівського Вознесенського монастиря (XVII–XIX ст.). Знаходиться ряд окремих пам'яток архітектури та історії: Новий Конtrakтовий будинок (1815–1817 рр.), Київська духовна семінарія (1899–1901 рр.), церква Покрови Пресвятої Богородиці (1766–1772 рр.), Михайлівський Золотоверхий монастир.

Також територія Заповідника **включає потужні археологічні шари** глибиною залягання **до 10–12 м** із комплексними пам'ятками археології, такими як «Місто Володимира – дитинець стародавнього Києва з фундаментами Десятинної церкви» із складовими – залишками фундаментів церков і палаців, поселень, могильників; «Культурний шар Подолу», «Культурний шар Замкової гори», «Культурний шар гори Дитинки» тощо. Також на території Заповідника розташована частина пам'ятки ландшафту – «Історичний ландшафт Київських гір і долини р. Дніпра».

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ:

- **Забезпечення** дотримання режиму історико-архітектурного заповідника;
- **Здійснення заходів з охорони і збереження** пам'яток та об'єктів культурної спадщини заповідника, пов'язаних з ним територій;
- **Здійснення культурно-просвітницької, науково-дослідної діяльності** у сфері охорони культурної спадщини та музейній справі, а також туристичної діяльності;
- **Популяризація** культурної спадщини.

Більш детальну інформацію про заповідник і його об'єкти ви можете отримати на офіційному вебсайті **diaz.kyiv.ua**

ПЕРЕЛІК

(цифрами на карті позначені)

1. **Церква Миколи Набережного.** Вул. Григорія Сковороди, 12/8. Українське бароко з елементами класицизму. Архітектор Іван Григорович-Барський 1772-1775 рр.
2. **Іллінська церква.** Вул. Почайнинська, 2. Українське бароко. Архітектор невідомий, 1692 р. Стоїть на місці храмів X-XVII ст.
3. **Церква Миколи на водах.** Вул. Набережно-Хрещатицька, 8А. Українське необароко. Архітектори: Юрій Лосицький, Олена Мірошніченко. Єдиний храм Європи, зведений на дні великої водойми. 2003-2004 рр.
4. **Музей гетьманства.** Вул. Спаська, 16В. Українське бароко, класицизм. Архітектор невідомий, кінець XVII ст., XIX ст.
5. **Музей «Кам'яниця київського війта».** Вул. Костянтинівська 6/8. Українське бароко. Архітектор невідомий, кінець XVII ст.
6. **Церква Миколи Притиска.** Вул. Хорива, 5А. Українське (козацьке) бароко із пізнішими прибудовами інших стилів. Архітектор невідомий, 1695 р.
7. **Контрактовий будинок.** Вул. Межигірська, 1. Архітектори: Вільям Гесте та Андрій Меленський, 1815-1817 рр.
8. **Києво-Могилянська академія.** Вул. Григорія Сковороди, 2. Українське бароко, класицизм. XVII-XX ст.
9. **Церква Успіння Богородиці Пирогощі.** Збудована у 1132 році. Зруйнована у 1935 році комуністами. Відбудована на старих фундаментах у 1997-1998 рр. у візантійських формах.
10. **Флорівський монастир.** Вул. Микільсько-Притиська. Українське бароко, класицизм. XVII-XIX ст.
11. **Хрестовоздвиженська церква.** Вул. Воздвиженська, 1. Класицизм, еклектизм. 1841, 1886—1887, 1901-1905 рр.
12. **Дзвіниця церкви Миколи Доброго.** Вул. Покровська, 6. Українське бароко із елементами російського. Серед архітекторів був Іван Григорович-Барський, 1716, 1781 рр.
13. **Прибутковий будинок Максимової.** Вул. Сагайлачного, 10. Неоренесанс. Архітектор Володимир Безсмертний, 1899-1900 рр.
14. **Покровська церква.** Українське бароко з елементами класицизму. Архітектор Іван Григорович-Барський, 1766-1772 рр.
15. **Церква Різдва Христового.** Поштова площа, 2. Класицизм із елементами ампіру. Архітектор Андрій Меленський, 1808-1814 рр. Відбудована у 2002-2005 рр.

16. **«Замок Річарда [ПВ1] - Левове серце».** Вул. Андріївський узвіз, 15. Модерн (історизм). Архітектор Роберт Марфельд, 1902-1904 рр.
 17. **Андріївська церква.** Вул. Андріївський узвіз, 23. Архітектор: Бартоломео Растреллі, будівничий: Іван Мічурін, 1748-1753 рр..
 18. **Центральна електрична станція Київської міської залізниці (трамваю).** Архітектор: Володимир Безсмертний, 1894, 1903 рр.
 19. **Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури.** Вул. Вознесенський узвіз, 20. Еклектизм, модерн, історизм (неоруський стиль). Архітектор Євген Морозов, 1898 р.
 20. **Прибутковий будинок Семена Горенка.** Вул. Велика Житомирська, 24. Еклектика, неоренесанс, необороко. 1898 р.
 21. **Будинок з химерою.** Вул. Велика Житомирська, 8А. Еклектика, неороманський стиль. 1912 р.
 22. **Михайлівський Золотоверхий собор.** Вул. Трьохсвятительська, 8. 1108-1113 рр. Відбудований у 1998-2000 рр.
 23. **Земельний банк** (Центральний телеграф). Вул. Володимирська, 10. 1910-1911 рр. Модерн. Архітектор: Олександр Кобелев.
 24. **Покровський монастир.** Пров. Варязький, 15. 1889-1913 рр. Модерн, історизм (неоруський). Архітектор: Володимир Ніколаєв.
- [ПВ1]

Топ-10 об'єктів Державного історико-культурного заповідника «**Стародавній Київ**» були визначені в результаті співпраці із громадською організацією «Україна Інкогніта». Із майже 40 об'єктів найпопулярніші 10 **вибирали читачі соціальної мережі Facebook** на сторінці «Україна Інкогніта», яка на той час мала 97 тисяч підписників. **Ось найкращі десять об'єктів:**

1. Андріївська церква.	7. Церква Миколи Притиска.
2. Михайлівський Золотоверхий собор.	8. Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури.
3. Покровська церква.	9-10. Церква Успіння Богородиці Пирогощі.
4. Музей гетьманства.	9-10. Будинок Державного Земельного банку (Центрального телеграфу).
5. Музей "Кам'яниця київського війта".	
6. Києво-Могилянська академія.	

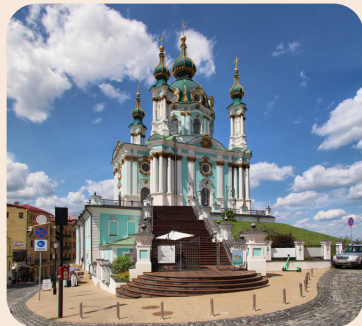
I. Андріївська церква.

Вул. Андріївський узвіз, 23. Архітектор: Бартоломео Растреллі, будівничий: Іван Мічурін, 1748-1753 рр.

Церква має помпезне зовнішнє оздоблення та розкішний інтер'єр і є об'єктом Попереднього списку об'єктів Світової Спадщини ЮНЕСКО (кандидатом на вступ).

У 1744 році Київ відвідала Єлизавета Петрівна. Місто імператриці сподобалося. Сподобались легенди, а особливо про апостола Андрія. Можливо тому Єлизавета наказала спорудити на Андріївській горі церкву й навіть прийняла участь у закладці наріжного каменю майбутнього храму.

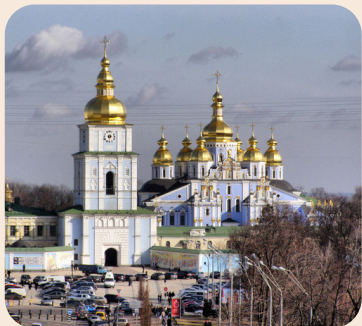
У 1745 році відомі архітектори Йоган Шедель та Даниїл Дебоскет розробили проєкт храму. Але він не сподобався Єлизаветі й був відхилений. Новий проєкт був замовлений Франческо Бартоломео Растреллі. Один із головних пітерських архітекторів закінчив роботу над проєктом церкви у 1748 році. А через рік почалося будівництво храму. Будівельними роботами керував московський архітектор Іван Мічурін.

Будівництво храму тривало п'ять років. Існує легенда, про те, що під час будівництва у церкві відкрилася криниця, захована під горою. Якимось чином криницю вдалося законсервувати, але нехай лише вдарить перший дзвін на церкві – бездонна криниця відразу відкриється й затопить не лише Поділ, а й все Лівобережжя. Тому дзвонів на церкві немає. Легенда ця виникла не на пустому місці, адже під церквою дійсно було джерело. І найбільшою помилкою Растреллі і Мічуріна, було те, що вони не відвели це джерело до будівництва. Через це історія Андріївської церкви – це історія нескінченних ремонтів, які розпочалися відразу після завершення будівництва й були спричинені зсувами ґрунту через поганий дренаж. Церква не мала власної парафії, тому й не мала постійного притоку коштів на ремонт. А коштів катастрофічно не вистачало, тому жоден із ремонтів не був повністю завершений. В храмі не проводились богослужіння, адже він був постійно зачинений на ремонт. Ремонти закінчилися зовсім недавно. **Нині тут музей, який є відділенням Національного заповідника «Софія Київська».** Храм підпорядкований конфесії Константинопольського патріархату.

2. Михайлівський Золотоверхий собор.

Вул. Трьохсвятительська, 8. 1108-1113 рр. Відбудований у 1998-2000 рр.

Михайлівський Золотоверхий собор – справжня окраса Києва.

Подумати тільки – радянські варвари просто підірвали цю красу. Знищили надбання не лише Києва та України, а й усього людства, адже, ми не маємо сумнівів, що цей храм потрапив би до Списку Світової спадщини, разом із Софією, та Києво-Печерською Лаврою, якби його не знищили у радянські часи. Для радянського керівництва він цінності не представляв – заклали чималий заряд вибухівки і... Щастя, що керівництво України та Києва, Кучма, Пустовойтенко, Омельченко, за ініціативи тодішнього керівника Української православної церкви Київського патріархату, Філарета, повернуло нації її надбання.

Фундатором храму, який звели протягом 1108-1113 років, був князь Святополк II Ізяславич. **Його будували у візантійському стилі, але бурхлива історія змінила його зовнішність – Михайлівський Золотоверхий у XVIII столітті постав у формах українського бароко.**

Початково це був храм із трьома навами та одним куполом. Вважається, що саме цей собор першим із київських храмів мав позолочений купол, саме тому його почали називати золотоверхим. На початку XX століття він мав позолочених 7 куполів.

Стіни собору прикрашали пірофілітові плити із барельєфами святих вершників, численні мозаїки та фрески. Частково це зняли і вивезли до росії – в Україну повернулася меншість, а більша частина впала разом із стінами після вибуху.

Після отримання незалежності України, у 1990-ті роки, постало питання відбудови унікального храму. У 1995 році Президент Леонід Кучма видав указ про відбудову собору, яка розпочалася у 1997 році.

На дзвіниці монастиря встановлено унікальний музичний інструмент – карильйон. Він складається із 51 дзвону, вага яких коливається від 2 кг, до 8 тон. Усі дзвони під'єднані до спеціальної клавіатури, яка дозволяє грати на карильйоні одночасно двом музикантам, перетворюючи дзвін, який скликає до служби, на справжній концерт.

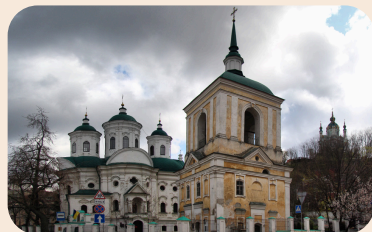
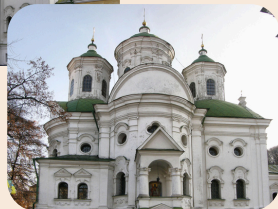
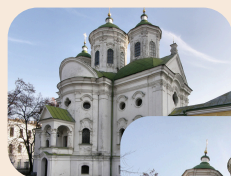
У монастирі є Музей історії Михайлівського золотоверхого собору.

3. Покровська церква.

Українське бароко з елементами класицизму. Архітектор Іван Григорович-Барський, 1766-1772 рр.

У Києві три Покровські церкви та Покровський монастир.

Найстарішою та найбільш шанованою є церква Покрова Пресвятої Богородиці на Подолі. Храм стоїть на вулиці Покровській. Перший храм на цьому місці збудували вірмени ще у XIV ст. У XVII ст. той храм занепав і на його місці, на кошти грецького купця Гарнавіота, у 1685 році звели дерев'яну Покровську церкву. Сучасний храм був зведений у 1766-1772 роках за проектом майстра українського бароко Івана Григоровича-Барського. Видатний київський архітектор збудував церкву двоярусною – **згідно із кращими зразками бароко європейського**. Верхній ярус був головним, а нижній повинен був виконувати функції теплої церкви. Але після величезної пожежі 1811 року внутрішні перекриття храму впали, і його відновили як односторонній.

У другій половині XVIII століття Григорович-Барський був головним архітектором київського магістрату. Його будівлі визначали обличчя тогочасного Подолу. Збудував він дійсно багато, але серед усіх його творів, більшість фахівців, називають Покровський храм найкращим. Крім того, **Покровська церква вважається одним з кращих зразків українського бароко.**

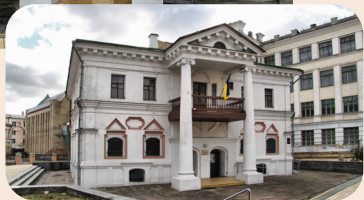
Церква збудована за принципом українських дерев'яних храмів. Це, ніби, тризрубна козацька церква, але втілена у камені. Творче переосмислення народної української архітектури втілювалося й у декоративному оздобленні Покровської церкви – чітко простежуються українські мотиви, але незважаючи на це, усі фахівці підкреслюють неймовірну гармонійність синтезу українського народного стилю із європейським бароко, яке було популярним століттям раніше. Також варто звернути на характерну для храмів присвячених Покрові велику кількість віконних прорізів.

Дзвіницю поряд із церквою (на місці старої вірменської церкви) збудували у 1809 році. Верхній її ярус був дерев'яним і згорів у 1811 році. Відновили дзвіницю лише через 19 років, надбудувавши мурований другий ярус, який завершувався півсферичною банею. У кінці 19 століття баню замінили на чотиригранний шатер із шпилем. Такою ми бачимо дзвіницю і нині.

На початку XIX століття до західного фасаду церкви прибудували двоповерховий корпус, в якому містилася тепла церква Іоана Воїна. Пізніше ця будівля виконувала функції проскурні. Вона існує і нині.

4. Музей гетьманства.

Вул. Спаська, 16В. Українське бароко, класицизм. Архітектор невідомий, кінець XVII ст., XIX ст.

Це одна із небагатьох будівель Подолу, **яка вціліла після пожежі 1811 року**. Тоді відбулося докорінне перепланування міста – його будували фактично «з нуля», і лише нечисленні муровані будівлі та цегляні храми, є свідками старого допожежного Подолу. Майже усі вони стоять під кутом до сучасних вулиць, **спроєктованих у відповідності до норм магдебурзького права**. Серед них і будинок, зведений наприкінці XVII століття, в якому нині «Музей гетьманства». Міські легенди називають його будинком Мазепи, але документально, перебування у ньому гетьмана, не підтверджено.

Із XVII століття тут була садиба родини Сичевських. Вважається, що будинок звів Стефан Сичевський, який був священиком розташованої неподалік Спаської церкви. Будинок був одноповерховим, мав товстелісні стіни, глибокі льохи та циліндричний дах. 1787 року у Сичевських, за 1400 карбованців, будинок купив купець Козьма Усович, а у 1810 році він перейшов до іншого купця – Івана Покровського.

Після пожежі 1811 року будинок втратив дах і через деякий час був перебудований. За проектом Андрія Меленського, головного архітектора Києва, було надбудовано другий поверх, а чоловий фасад прикрасив фронтон із двома колонами.

Покровські володіли будинком до 1910 року, ну а більшовики його націоналізували. Тут розмістили комунальні квартири, які ліквідували аж у 1980-ті роки. Потому унікальна будівля стояла пустою.

На початку 90-х років минулого століття з ініціативи громадських організацій Києва і представників української діаспори, було створено Фонд Івана Мазепи. На кошти цього фонду було проведено реставрацію, а у 1993 році в «будинку Мазепи» розмістили Музей гетьманства.

Будівля має унікальні інтер'єри українського бароко на першому поверсі й у льохах.

С. Музей «Кам'яниця київського вїта».

Вул. Костянтинівська 6/8. Українське бароко. Архітектор невідомий, кінець XVII ст.

Домік Петра Первого. **Саме такою гидкою назвою називали у радянські часи цю чудову будівлю — житловий зразок українського бароко кінця XVII та XVIII століття.** Нині це Музей "Кам'яниця київського вїта", адже його збудував вїт (так називався тоді київський міський голова), Ян Биковський (Бикович). Посаду вїта він займав у 1687-1699 рр., а садиба належала родині Биковських із 1663 року, але садибний будинок звели не раніше 1696 року.

Вїт київського магістрату Ян Биковський (Бикович) володів на Подолі багатьма дворами, крамницями, ставком із млином, землями вздовж річки Глибочиця та на горі Щекавиця. Його садибний будинок відразу мав Г-подібну форму, був двоповерховим із підвалом. Усі перекриття у будівлі були склепінчастими.

Під час пожежі 1811 року будинок вїта зазнав значних ушкоджень. **Він був відновлений і з певними перебудовами у 1817-1820 рр.** після чого у ньому розмістили Подільське парафіяльне училище. У 1870-х рр. тут провів дитинство Феофіл Яновський – відомий майбутній лікар та професор Київського університету. У 1879 році у будинку розмістили казарми, а із 1886 по 1917-й тут був Олександрівський дитячий притулок.

Міська легенда про перебування у будинку Петра I з'явилася у 1909 році, коли, у програмі святкування 200-ліття Полтавської битви, на стіну начепили меморіальну табличку: «В этом здании в 1706-1707 годах пребывал Пётр I». Зрозуміло, що легенду розкрутили росіяни. Але нині відомо точно, що російський імператор у цьому будинку не бував.

В радянські часи будинок виконував функцію житла. У 1970-х відбулася реставрація і його передали на баланс «Музею історії Києва». У 2007 році тут відкрили Музей історії благодійності, а від 2019 року тут відкрито "Музей «Кам'яниця київського вїта».

У Музей багато всього цікавого. Особливо рекомендуємо унікальний бароковий іконостас 17-18 століть. Він чудовий — заради нього одного варто зайти у музей.

6. Києво–Могилянська академія.

Вул. Григорія Сковороди, 2. Українське бароко, класицизм. XVII–XX ст.

Історія цього закладу почалася у **1615 році**. В століття свого розквіту Києво–Могилянська академія була головним осередком освіти та культури в усьому східнослов'янському світі (якщо про такий можна говорити, а ні, так назвемо його східно-православним). Будь-які освічені люди в тому ж Московському князівстві (хоч таких у 17 столітті було дуже небагато) проходили через стіни цієї академії. Ну а на теренах католицької Речі Посполитої для православних це був єдиний промінь просвітництва.

Із стін академії вийшло 14 гетьманів, 3 митрополита, 3 архієпископа і ще купа дуже відомих людей (наприклад, Григорій Сковорода). Практично усі значимі школи Росії й Білорусі були засновані випускниками могилянки (дивно що не України, але ж в Україні були поляки, які засновували свої школи). Одним словом Києво–Могилянська академія в освіті для східних слов'ян, була чимось на зразок Києва у державотворенні, або Києво–Печерської Лаври в розвитку релігії.

Історія закладу почалася в **1615 році**, коли при Київському Богоявленському братстві **було створено школу**. Тут варто згадати про саме братство, одним із фундаторів якого був Конашевич-Сагайдачний. Функціонувало воно у Богоявленському монастирі, заснованому ще у XVI столітті Константинопольським патріархом Ієремією. У 1620 році, після офіційного заснування братства, він став називатись Київський Богоявленський братський монастир, і проіснував він аж до приходу більшовиків.

Братська школа була фактично **вищим навчальним закладом, який мав свій статут та ректора**. Першим ректором братської школи був Іов Борецький. В 1632 році архімандрит Печерської Лаври Петро Могила приєднав до братської школи лаврську. Таким чином було створено Києво–Братську колегію, в якій навчалися діти заможних міщан та козаків. У 1658 році школа отримала статус академії.

Майже **всю свою історію** Києво-Могилянська академія становила єдине ціле із Братським монастирем. На його території були зведено головний корпус закладу – нині Старий академічний корпус із Благовіщенською церквою. Його на початку 18 століття звів невідомий майстер (ймовірно, Старцев), а у 1732-1740 рр. перебудував видатний архітектор Йоган-Готфрід Шедель (головне творіння Шеделя – Велика Лаврська дзвіниця). Цей корпус функціонує і нині. А Благовіщенська церква, прибудована до корпусу, виконує функції академічного храму. Це невелика церква, яку, за вертикальну спрямованість, часто приймають за дзвіницю, зведена у стилі українського бароко.

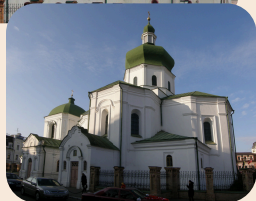
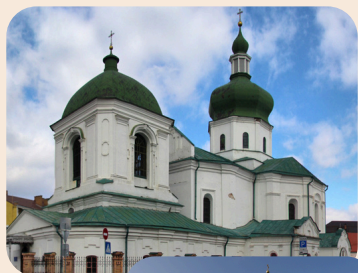
Найстарішою мурованою будівлею Братського монастиря була трапезна із церквою Святого Духа. Ця будівля теж збереглася, а от Богоявленський собор – будівлю в якій було поховано видатного гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, зруйнували варвари у 1935 році. Тоді ж було знесено висотну доміную Подолу – дзвіницю Братського монастиря. До дзвіниці ще у XIX столітті було прибудовано дві напівкруглі будівлі монастирських крамниць. В радянські часи ці будівлі, сполучені між собою залишками дзвіниці, добудували в стилі неокласицизму. Із двоповерхових вони стали чотирьохповерховими. Нині це головний корпус Києво-Могилянської академії.

7. Церква Миколи Притиска.

Вул. Хорива, 5А. Українське (козацьке) бароко із пізнішими прибудовами інших стилів. Архітектор невідомий, 1695 р.

Одна з версій походження назви «Притиска» має коріння ще у часи Княжої Доби, коли в гирлі річки Почайна біля притики (порту), постала одна з перших церков на теренах Русі, присвячена Святому Миколі. Була вона, найвірогідніше дерев'яною. Згідно з іншою версією, при спробі пограбування храму, на злодія впала велика ікона Святого Миколая і притисла його до підлоги. Чи вдалося йому залишитись живим – невідомо, але віряни його знайшли притиснутим.

Сучасна церква Миколи Притиска – **синтез українського бароко та історизму**. Збудували храм між 1695 та 1707 роками на місці однойменної дерев'яної церкви, зведеної у 1631 році на кошти київського міщанина на прізвисько Залізний Гріш.

Церкву збудували **у стилі українського бароко** (навіть для доби бароко ця споруда вважається досить рідкісною). Ззовні вона дивує своєю розкішною простотою. Хрестоподібний у плані об'єм з однією банею нагадує кращі зразки дерев'яних козацьких храмів.

У 1718 році церква сильно постраждала від пожежі, але **була відновлена**. У 1789 році до неї прибудували дзвіницю із теплою Стрітенською церквою. Добудови були вирішені у формах історизму наближених до бароко.

У 1811 році на Подолі сталася жаклива пожежа. Усі дерев'яні будівлі згоріли, а кам'яні були сильно пошкоджені. Не минуло це лихо і церкву Миколи Притиска. Але відносно швидко знайшлися кошти на ремонт храму і церкву до 1819 року відновили. **Реставраційними роботами керував відомий архітектор Андрій Меленський**. Честь йому і хвала, що відновив він храм у формах українського бароко, а не почав плазувати перед єпархіальною владою, яка забороняла національні форми в культовій архітектурі.

У 1830-х роках у нижньому ярусі дзвіниці пробili аркові отвори, а навколо звели однаюрсну прибудову із тамбуром та додатковим приміщенням теплої церкви.

У другій половині ХІХ століття до церкви прибудували кілька вхідних тамбурів та каплицю на честь порятунку імператора Олександра ІІ. Всередині, під орудою видатного архітектора Володимира Ніколаєва спорудили чотири кахляні печі, які до нашого часу не збереглися.

Розписи храму не утворюють стилістично єдиний комплекс зображень, а складаються з фрагментів і окремих композицій різних періодів. Тут є живописні фрагменти датовані 18 століттям, а є розписи 90-х років минулого століття, до речі, виконані у стилі модернізму майстернею Миколи Стороженка. Сам відомий художник брав участь у розписі купола.

8. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури.

Вул. Вознесенський узвіз, 20. Еклектизм, модерн, історизм (неоруський стиль). Архітектор Євген Морозов, 1898 р.

Триповерховий цегляний будинок від початку спорудили для Київської духовної семінарії, що була розрахована на 500 вихованців. Раніше цей навчальний заклад знаходився на Подолі на вул. Костянтинівській у споруді, що постала ще в 1828-1830 роках. Перший варіант проекту нового будинку семінарії у 1894 р. розробив київський архітектор Володимир Ніколаєв. Це був дуже відомий спеціаліст. Але затвердили проект петербурзького архітектора Євгена Морозова (1898 р). Будівництво здійснював київський єпархіальний архітектор Євген Єрмаков.

Будівля в плані симетрична, складається з двох поздовжніх і трьох поперечних корпусів, що формують два замкнутих подвір'я з проїздами з боку тильного фасаду. Внутрішнє планування – коридорне, однібічне (у середньому поздовжньому корпусі – двобічне). На рівні верхніх поверхів над головним входом – приміщення з хорами колишньої Трьохсвятительської домової церкви (тепер актова зала).

Для цегляних чолових фасадів (тепер пофарбовані) характерний чіткий ритмічний ряд віконних прорізів з дугоподібними перемичками – більшими у класах другого поверху. В мотивах аркових прорізів помітний вплив романського зодчества, в елементах цегляного декору – поребрику, нішах, ширинках, сухариках – неоруського «теремного» стилю.

Інтер'єри мають раціональний характер оздоблення. У приміщенні колишньої домової церкви, яке має високі акустичні якості, збереглися круглі колони під хорами. Будівля належить до найкращих споруд в архітектурі Києва кін. XIX – поч. XX ст., оформлених у цегляному стилі.

В 1918 – 1919 рр. будинок використовувався під казарми корпусу Січових стрільців на чолі з Є. Коновальцем і А. Мельником. З 1925 р. у будинку міститься Київський державний художній інститут (з 1992 р. – Українська академія мистецтва; з 1998 р. – Академія образотворчого мистецтва і архітектури).

Коридори академії прикрашають численні витвори мистецтва – скульптури та картини. **Це справжній художній музей, який обов'язково варто побачити.**

9–10. Церква Успіння Богородиці Пирогощі.

Збудована у 1132 році. Зруйнована у 1935 році комуністами. Відбудована на старих фундаментах у 1997–1998 рр. у візантійських формах.

Церква називається Богородиці Пирогощі (Пирогоща) ймовірно від назви візантійської ікони «Пірогісс» (віз. «вежа»), яку привезли із Константинополя, де вона зберігалася у вежі. Також існує версія, що храм звали купці, які торгували хлібом («пиріг» – хліб, «гощі» – купці).

Храм був збудований на Подільському торжищі. У письмових документах його будівництво згадується під 1132 роком, хоча деякі фахівці вважають що храм на цьому місці стояв і раніше, але був він дерев'яним, а в період правління Великого князя Київського Мстислава (сина Володимира Мономаха) та його наступника (і брата) Ярополка храм відбудували із цегли.

Протягом століть Пирогоща була головною соборною церквою подільських купців, міщан і ремісників, а також центром громадського життя Подолу. Тут працювали школа, сирітський притулок, лікарня для бідних, міський архів, а поруч проходили збори містан. У 1613–1633 роках Богородиця Пирогоща деякий час була кафедрою Київських православних митрополитів.

1613 році італійський архітектор Себастьяно Брачі провів реконструкцію — церква стала п'ятикупольною і набула ренесансних форм. У 1752 - 1770-х роках реставрацію храму і будівництво дзвіниці в стилістиці українського бароко здійснив видатний український архітектор Іван Григорович-Барський (батько якого був старостою Пирогощі).

Після пожежі 1809 року у церкві завалилася центральна баня. Відбудовували храм під керівництвом головного архітектора Києва Андрія Меленського, але він знову став одно банним – бічні бані було розібрано. Церкві надали класицистичних форм.

У 1835 році було розібрано п'ятиярусну дзвіницю, зведену Григоровичем-Барським – вона нібито заважала вуличному рухові. Над головним входом у церкву надбудували невелику дзвіничку в стилі ампір – вирішили не залишати храм зовсім без дзвонів.

Із приходом більшовиків храм Пирогощі був парафіяльним. У 1934 році, на короткий строк він знову став кафедрою митрополита. Того ж року почалися дослідження, які довели, що, незважаючи на численні перебудови і добудови, храм зберіг більшу частину своїх первісних стін. Але навіть це не зупинило більшовицьких вандалів – у 1935 році храм було зруйновано.

В 70-х роках минулого століття було проведено археологічні роботи, під час яких досліджували фундамент Пирогощі. Визначивши, що вік фундаменту понад 700 років вчені планували зробити обґрунтування відбудови храму. Але не склалося.

Лише у 1997–98 роках храм було відбудовано у формах, які повинні б нагадувати форми 12 століття. Одна проблемка – зображень і розмірів того храму не збереглося, а нова церква стала об'єктом нищівної критики – мовляв, чому не відбудували храм хоча б у барокових формах, або класицистичних останнього періоду, адже були і фотографії і плани...

9–10. Будинок Державного Земельного банку (Центрального телеграфу).

Вул. Володимирська, 10. 1910–1911 рр. Модерн. Архітектор: Олександр Кобелев.

У 1885 р. було створено Державний дворянський земельний банк. Це був суто «соціальний» проект, який заснував цар Олександр III. Під заставу маєтків дворяни могли брати у банку позики під досить символічний відсоток. Перед тим, ще 1882 було створено державний Селянський банк, який видавав довгострокові позики селянам для набуття ними земель у приватне володіння.

На початку XX століття в Києві стурбувалися зведенням окремої гонорової споруди, де б розмістилися відділення цих поважних державних банків. До того контори цих банків розміщувалися у найманих будівлях. Спорудження власного банківського офісу тривало від 1910 по 1911 рік.

Під будівництво придбали ділянку по вулиці Володимирській, 10. На той час там стояв двоповерховий цегляний будинок, який одразу ж розібрали.

У той час в російській імперії панувала мода на історизм. Враховуючи, що споруда мала постати на теренах колишнього міста Володимира, цей факт було вирішено **максимально обіграти в архітектурі майбутнього банківського осередку.**

Проект розробив **видатний київський архітектор, Олександр Кобелев.** Найзнаменитіша із його споруд, теж банківська – будівля Державного банку на Інститутській. **Наразі там базується Національний Банк України.**

Як вже зазначалося, архітектор максимально яскраво утілює в своєму творі ідею тяглості з історією Давнього Києва, як столиці Русі. Гостроверха вежа постала у вигляді шолома княжого дружинника. Ліпнина та майоліковий декор виконана за мотивами візантійських та давньоруських орнаментів. Кам'яну огорожу балкону прикрасили барельєфи у вигляді давньоруських воїнів.

Зрозуміло, що з **приходом до влади більшовиків все було націоналізовано.** А так як великої кількості різноманітних банків СРСР не потребував, то банківський офіс перепрофілювали під Центральный телеграф.

У 1953 році в будинку надбудували четвертий поверх. Башту, відтворили у первісному вигляді, як і фігурний щипець над головним входом. Вціліла також в'їзна брама. Тоді ж фасад прикрасив дуже цікавий годинник, який показує час в усіх найважливіших містах світу.

Наразі в будинку банку-телеграфу знаходиться цілий розсип орендованих офісів.

«СТАРОДАВНІЙ КИЇВ»